

лобіювання, їх нейтралізації чи трансформації в позитивні. Необхідно прийняти відповідні нормативно-правові акти, які б забезпечили легітимне функціонування лобізму як об'єктивного явища політичного життя й необхідного продукту громадянського суспільства. У вказаних правилах можна встановити різноманітні правові стимули і правові обмеження, які б впорядковували лобістські процеси.

Для того, щоб лобізм став невід'ємною ознакою правової держави необхідно запровадити нормативно-правове регулювання лобістської діяльності. Тільки тоді лобізм як конституційно-правовий інститут допомагатиме вираженню інтересів різноманітних суб'єктів правовідносин.

Список використаних джерел

1. Ганжуров Ю. Парламентське лобіювання в контексті політичної комунікації // Політичний менеджмент. – 2005. – №4 (13).
2. Євгенєва А. Проблема законодавчого регулювання лобістської діяльності // http://www.parlament.org.ua/index.php?action=draft_art&dtopic=6&ar_id=1018&as=0
3. Исаев Б. Теория политики. – СПб.: Питер, 2008.
4. Немчинов І. Лобіювання як форма діалогу з владою // Контекст. – 2002. – №2. – С.9–12.
5. Обушний М. І., Коваленко А. А., Ткач О. І. Лобізм // Політологія. Довідник. – К.: «Довіра», 2004. – С.340–350.
6. Політичні механізми регулювання лобізму: світовий досвід та українські реалії // <http://fprr.org.ua/modules.php?name=News&file=article&sid=148>
7. Юридичний вісник України. – 2006 рік (№48).

References

1. Hanzhurov Yu. Parlament's'ke lobiyuvannya v konteksti politychnoyi komunikatsiyi // Politychnyy menedzhment. – 2005. – №4 (13).
2. Yevhen'yeva A. Problema zakonodavchoho rehulyuvannya lobist-s'koyi diyal'nosti // http://www.parlament.org.ua/index.php?action=draft_art&dtopic=6&ar_id=1018&as=0
3. Isaev B. Teoriya politiki. – SPb.: Piter, 2008.
4. Nemchynov I. Lobiyuvannya yak forma dialohu z vladoyu // Kontekst. – 2002. – №2. – S.9–12.
5. Obushnyy M. I., Kovalenko A. A., Tkach O. I. Lobizm // Polityohiya. Dovidnyk. – K.: «Dovira», 2004. – S.340–350.
6. Politychni mekhanizmy rehulyuvannya lobizmu: svitovyy dosvid ta ukraiyins'ki realiyi // <http://fprr.org.ua/modules.php?name=News&file=article&sid=148>
7. Yurydychnyy visnyk Ukrayiny. – 2006 rik (№48).

Gotsuliak V. M., candidate of political sciences, Associate Professor, Department of Philosophy and Political Science, Khmelnytsky National University (Ukraine, Khmelnytsky), gotsylak@ukr.net

Modern realities and peculiarities of political lobbying in Ukraine

Speaking as an important and necessary institution of the democratic process, lobbying is a legitimate form interest groups to influence management decisions of public bodies. But such practices impact on the authorities as illegal pressure, bribery, corruption, form a negative attitude towards lobbying in general. Because of the spreading of such practices and the need for prevention, lobbying has to be controlled.

To improve the efficiency of public administration is extremely important to create legitimate forms of lobbying.

To lobbying has become an integral feature of the rule of law should be enacted legal regulation of lobbying activities. Only lobbying as constitutional and legal institution will help the expression of interests of different relationships.

Keywords: lobbying, control, regulation, democratic process, social differentiation, agents, regulations, legal incentives, the legal limit.

Гоцуляк В. М., кандидат политических наук, доцент, доцент кафедры философии и политологии, Хмельницкий национальный университет (Украина, Хмельницкий), gotsylak@ukr.net

Современные реалии и особенности политического лоббизма в Украине

Выступая в качестве важного и необходимого института демократического процесса, лоббизм является формой законного влияния групп интересов на управленческие решения государственных органов. Но такие практики воздействия на представителей власти, как незаконное давление, взяточничество, коррупция, формируют негативное отношение к лоббизму в целом. В силу возможности распространения таких практик и необходимости предотвращения, лоббизм должен быть контролируемым.

Для повышения эффективности публичного управления крайне важно создать легальные формы для лоббирования.

Для того, чтобы лоббизм стал неотъемлемым атрибутом правового государства необходимо ввести нормативно-правовое регулирование лоббистской деятельности. Только тогда лоббизм как конституционно-правовой институт будет способствовать выражению интересов различных субъектов правоотношений.

Ключевые слова: лоббизм, контроль, правовое регулирование, демократический процесс, социальная дифференциация, агенты, нормативно-правовые акты, правовые стимулы, правовые ограничения.

* * *

УДК 364–787.522:314.151.3–054.7(=161.2)(4–11)

Касьянова М. М., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики, Донецький національний університет (Україна, Вінниця), докторант, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), k.marina81@rambler.ru

МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ У КРАЇНАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Викремленні та проаналізовані моделі адаптації та інтеграції українських мігрантів у країнах Східної Європи кінця ХХ – початку ХХІ ст. Успішна адаптація мігрантів і підготовленість приймаючого населення до змін дозволять уникнути негативних наслідків соціальної взаємодії. У науковій статті досліджені стадії процесу адаптації мігрантів. Стратегія адаптації мігранта визначається цілим спектром умов: це і власне міграційний досвід самого трудового мігранта, і політика соціалізації приймаючої сторони, і нормативно-правове поле країни прийому.

Ключові слова: міграція, адаптація, інтеграція, моделі соціальної адаптації.

Питання адаптації та інтеграції українських мігрантів у країнах Східної Європи кінця ХХ – початку ХХІ ст. посідають важливе місце в дослідженнях процесів міграції, оскільки тільки успішна адаптація мігрантів і підготовленість приймаючого населення до змін дозволять уникнути негативних наслідків соціальної взаємодії. Дослідники в даному напрямку аналізують існуючі моделі інтеграції мігрантів, проводять порівняння ступеня впливу тієї чи іншої моделі на характер міжкультурної взаємодії [1; 3; 6].

Метою статті є вивчення моделей інтеграції, висвітлення процесів соціальної адаптації та інтеграції українських мігрантів у країнах Східної Європи кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Процес адаптації українського мігранта на території РФ, Республік Білорусь та Молдова є двостороннім за своєю природою. З одного боку, громадяни країни-реципієнта повинні поважати права та свободи іммігрантів. У іммігрантів має бути рівний доступ до участі в економічному, культурному та суспільному житті приймаючої сторони. А з іншого боку, іммігранти повинні дотримуватись пануючих норм та поважати цінності того суспільства, де вони опинилися [2].

У процесі інтеграції ступінь лояльності суб'єктів, що беруть участь у цьому процесі, готовність йти на контакт мають першорядне значення. У інтеграції мігрантів, крім стратегії самого мігранта, значення має ступінь лояльності до цього процесу приймаючої сторони. Взаємодія мігрантів з приймаючим населенням відбувається на побутовому рівні, на цьому ж рівні формуються уявлення один про одного в суб'єктів інтеграції. Найчастіше цьому процесу заважають сформовані уявлення приймаючої сторони

про міграцію як загрозу. Такі уявлення формуються під впливом дискурсу засобів масової інформації, офіційної влади. Як зазначає В. Малахов, то «офіційні особи (...) підносять тему міграції не інакше як в термінах загрози. Мігранти – це претенденти на блага, яких і без того завжди не вистачає на всіх» [1, с. 96]. Таку тенденцію можна пояснити тим, що на питання щодо недосконалості та проблем у різних соціальних сферах, які виникають у населення, у влади не завжди знаходяться відповіді, здатні задовольнити такі запити людей, які там проживають. І в певних випадках міграція стає зручною ширмою, здатною пояснити виникнення багатьох соціальних проблем, починаючи від економічної нестабільності, закінчуючи зростанням злочинності. У даному випадку має місце маніпулювання чиновниками міграційними питаннями, коли проблеми міграції для чиновників «не більше, ніж міфологічний конструкт: зручний загальний заміник, під який можна підвести безліч різних проблем для того, щоб їх не вирішувати» [1, с. 96].

Визначаючи ступінь необхідності та важливості процесу адаптації для тимчасових і постійних мігрантів, розглянемо рівні сприйняття і позиції сторін–учасниць даного процесу: приймаючого населення і мігрантів (тимчасових і постійних). Для місцевого населення взаємодія з мігрантами відбувається в різних сферах діяльності, які і є визначальними факторами міжетнічної взаємодії. Характеристика довгостроковості перебування мігранта в країні для приймаючої спільноти не є визначальною характеристикою взаємодії. Місцеве населення необхідно заздалегідь готувати до постійного процесу міграції, який спричиняє певні зміни. Основним критерієм такої підготовки повинні стати принципи визнання відмінностей і поваги до культури та традицій приїжджких. У рівній мірі дані принципи є визначальними і у вибудовуванні стратегії адаптації для самих мігрантів.

Приймаюче співтовариство, позитивно сприймаючи процес міграції, усвідомлюючи необхідність і значення міграції в сучасних соціальних процесах, не поділяє мігрантів на тимчасових і постійних, а в цілому готується до прийому населення і конструктивної взаємодії. Через те, що визначити заздалегідь довгостроковість перебування мігранта в країні не є можливим, практики інтеграції з боку приймаючої спільноти мінімізують ступінь впливу тимчасового чинника перебування мігрантів на характер інтеграції мігрантів.

Розглядаючи різні стадії взаємин адаптантів з новим середовищем, звернемо увагу на концепцію «U–кривою» [3, с. 70–77]. За даним дослідженням, процес адаптації мігранта проходить у декілька стадій.

Перший етап – «медовий місяць» – це перший час перебування адаптантів у новому середовищі. Він характеризується піднесенням настроєм, позитивним емоційним сплеском, але є вкрай обмеженим у часі (від двох тижнів до шести місяців). Завершується ця стадія зіткненням адаптантів з «чужими» для них соціокультурними умовами.

Другий етап адаптації мігрантів – зіткнення, конфліктні відносини з приймаючим середовищем. Ці зіткнення поступово призводять до стресогенного стану, дискомфорту. Почуття, які відчувають адаптанти на даному етапі, можна охарактеризувати як «культурний шок».

Третя стадія процесу соціальної адаптації – наслідки «культурного шоку». У цей період деструктивний стан

здатний привести до розвитку в мігрантів зовнішньої агресії. Часто такі почуття змушують адаптантів лишати нове середовище. Відповідно до концепції «територіальної втечі», найбільш частим наслідком культурного шоку є переїзд в іншу країну, регіон, повернення на батьківщину. Разом з тим, можливі варіанти, коли мігранти, стикаючись із проблемами, здатні їх вирішувати, знаходячи для цього адекватні шляхи.

Четвертий етап соціальної адаптації характеризується можливістю досягнення психологічного та соціального комфорту в нових умовах. На цьому етапі здобуваються знання та соціальні навички, освоюється інший етнокультурний фрейм.

П'ята стадія – «довгострокова» адаптація. Вона припускає поступове, але постійне залучення адаптанта в систему соціальних зв'язків приймаючого середовища. Подібний процес соціальної адаптації досить тривалий: в деяких дослідженнях наголошується, що «загальна тривалість адаптації для мігрантів становить від чотирьох до п'яти років» [3, с. 70–77].

Процес соціальної адаптації є частиною процесу соціалізації і виступає в якості одного з її механізмів. Соціокультурну адаптацію (як синонім використовують також категорії «міжкультурна» або «крос–культурна адаптація») можна визначити як процес і результат активного пристосування етнічних груп (і окремих індивідів – їхніх представників) до умов іншого соціокультурного середовища [4].

Проходження стадій соціальної адаптації, про які було сказано вище, відбувається за обраною мігрантом стратегією. Вибір стратегії зумовлює ставлення адаптанта до середовища [3, с. 70–77]. Далі пропонуємо розкрити основні моделі адаптації та їх застосування українськими мігрантами в країнах Східної Європи.

Стратегія (модель) «геттоїзації». У даному випадку адаптанти уникають частих контактів з місцевим населенням та приймаючим середовищем. Подібне, в основному, характерно для етнічних меншин, що проживають у великих, індустріальних центрах. «Геттоїзація (від слова гетто, ghetto) – утворення єдиних міських районів, населених переважно представниками певної етнічної, расової, релігійної або соціальної групи. Приїжджі зв'язуються між собою і утворюють всередині нової для них культури ізольовані анклав (гетто), де зберігають і підтримують традиційні для них моделі культурної поведінки» [5].

Стратегія «культурної колонізації» характеризується наявністю в адаптантів етноцентризму і інтолерантності. Приймаюча середина в даному випадку сприймається адаптантами вкрай негативно, критикується і відкидається. Подібна модель адаптації українців можлива за умов виникнення маси проблем, з якими зіштовхнулися мігранти в країнах–реципієнтах. Замість того, щоб поєднувати цінності, вони відштовхують образ життя соціуму, що приймає.

Асиміляційна стратегія передбачає асиміляцію приїжджких, тобто відмова адаптантів від своєї культури і повне прийняття культури приймаючої сторони. Ця модель адаптації є найпоширенішою серед українських мігрантів у країнах Східної Європи. Бажання залишитися в РФ, Республіці Білорусь або Молдові спричиняє розуміння українцями необхідності швидкої адаптації: вивчення мови (незважаючи на той факт, що обидві сторони знають

російську, хоч і не досконало), прийняття культури, цінностей, історичної спадщини та норми поведінки.

Дзеркалом успішності адаптації мігрантів або соціальної інтегрованості є їх «соціальне самопочуття». Соціальний зміст проблеми адаптації мігрантів полягає в розходженні їх очікувань щодо приймаючого середовища з реальними умовами [6]. Наслідком такої невідповідності є складні, нерідко конфліктні взаємини мігрантів з приймаючим середовищем. Джерело даної проблеми слід шукати не тільки в економічній та законодавчій сферах, а й чітко усвідомлювати, що проблема має також соціально-культурний вимір, що не є менш важливим фактором.

Умови міграції та первісний досвід знайомства з приймаючим середовищем визначають орієнтацію мігранта на певну стратегію адаптації. Мігранти часто, приїжджаючи в країну, випадають з правового поля ще на етапі «в'їзду». Перебуваючи поза правовим полем, на нелегальному становищі, мігранти самоізолюються від приймаючої спільноти. Така ізоляція дозволяє їм перебувати в країні, залишаючись непомітними для офіційних служб. Інтеграція мігрантів повинна включати елементи, що активізують входження мігранта в економічне поле приймаючої сторони. Успішна економічна діяльність дозволить мігрантові ефективно адаптуватися до приймаючого середовища. Приймаюча сторона, зацікавлена у трудових ресурсах, також легше проходить процес адаптації до змін, пов'язаних з міграцією, оскільки трудовий мігрант, що знаходиться і діє в економічному полі, є саме тим мігрантом, який необхідний приймаючій стороні.

Передбачається, що за умов успішного завершення адаптації людина повністю вливається в нову середу, приймає на віру її традиції, дотримується її норм. При цьому вона заміщає свою звичну систему цінностей і модель поведінки на модель, прийнятну в новому суспільстві [7, с. 89].

Сучасна міграція надзвичайно сильно впливає на антропосоціогенетичні структури людини й структури середовища її існування. Швидкі та часті фізичні переміщення населення по території входять у суперечність зі здатністю психологічного налаштування на сприйняття нового соціокультурного дому. Внутрішній світ людини-мігранта часто зазнає дискомфорту від розриву зв'язків по лінії організм – індивідуальність – особистість та середовища: по лінії власне природного – штучного – суспільного [8].

Отже, мігрант – це особистість, яка тимчасово або назавжди втратила один із значимих соціальних статусів, що призводить до зміни матеріального становища та рольових характеристик (рольового репертуару), ціннісно-сміислової сфери, емоційних станів і соціальних почуттів і виявляється в соціальній дезадаптації, страхах, комплексі неповноцінності, акцентуаціях характеру і психологічному захисті [9, с. 101].

Експерти стверджують, що українські іммігранти переживають постійний психологічний дискомфорт від того, що довелось переселитися до країн Східної Європи або матеріально забезпечити свої родини, які залишилися в Україні. Тимчасова втрата внутрішньої опори, відчуття хаосу та незавершеності породжує тривогу, розчарування, відчай, розгубленість, що негативно впливають на здоров'я мігранта, зокрема психічне. Тож, вимушена причина розлуки зі своєю родиною та Батьківщиною, має

серйозну психологічну побічну дію і часто призводить до глибокої депресії.

Зв'язок з батьківщиною є дуже важливим для мігрантів. Зважаючи на географічну близькість, мігранти все одно не можуть відвідувати власні домівки частіше, аніж 1–2 рази на рік. Проте є мігранти, які не відвідували Україну понад 8–10 років. Дана ситуація стала наслідком того, що багато мігрантів не мають навіть мінімального соціального захисту, вони працюють на роботі із складним графіком, поширеною є відсутність у них контракту та медичного страхування.

Аналізуючи попередні положення й моделі соціальної адаптації українців у країнах Східної Європи, слід виокремити кожен з країн регіону. РФ є країною, до якої направлений найбільший потік мігрантів з України. Саме тому слід звернути увагу, які моделі адаптації задіяні мігрантами з України.

Зважаючи на схожість норм та цінностей між Україною та РФ, українці не створюють мігрантських спільнот у Росії. Проходить процес асиміляції. Даний факт можна пояснити тим, що до Росії українці їздять на короткий строк на заробітки. Також, за умови довготривалого перебування у РФ, мігранти в силу тривалого перебування у спільному з Росією соціально-політичному і культурному просторі, легко інтегруються в російське суспільство. Ще однією причиною обмеженої кількості діаспор та спільнот є політика самої РФ щодо їх утворення [10].

У Росії, подібно до країн Європейського Союзу, простежується чітка історична відстань між діаспорою, об'єднаною в товариства, що плекають українські традиції та обряди, будучи інтегральною складовою суспільства перебування та його культурного ландшафту, й новітніми трудовими мігрантами, що за допомогою своїх мереж переміщуються у пошуках заробітків, кращих умов життя, постійно перебуваючи у співвіднесенні – інформаційному і соціальному – з батьківщиною, родиною, колегами в інших місцях та країнах перебування, зрештою, вибором потенційних можливостей подальшої самореалізації [11].

Існує думка, що повертаються додому ті, хто заробив достатньо грошей. Проте це не єдина причина повернення додому. Сімейні обставини, передусім бажання об'єднатися з родиною на батьківщині, туга за домівкою та самотність, заробив достатньо грошей, скінчився дозвіл на перебування по роботі за кордоном, підвело здоров'я, бажання відпочити перед наступною поїздкою на роботу за кордон, не сподобалося життя за кордоном, бажання відкрити власну справу вдома, скінчився контракт, не пощастило знайти роботу за кордоном, депортували за порушення закону – все це причини повернення в Україну [12]. Отже, українці в РФ намагаються асимілювати в країні перебування – цьому сприяє й культурна спорідненість, й спільні норми та цінності, а також відсутність мовного бар'єру.

Що стосується Республік Білорусь та Молдова, то українці насамперед повинні продумати шляхи індивідуальної стратегії адаптації в новому психологічному та соціокультурному середовищі. Для того, щоб уникнути складнощів у процесі соціальної адаптації, треба ознайомитися з особливостями трудового і міграційного законодавства Республік, з громадянськими правами та обов'язками, перспективами інтеграції в східноєвропейське правове і соціальне середовище. Усвідомлена інформація та чіткий міграційний проект дадуть змогу уникнути найнегативніших наслідків. У

жодному разі міграція не має бути втечею від проблем, а повинна розглядатися як засіб їх розв'язання.

На початку, потрапивши в іноетнічне середовище, мігрант з України, як і будь-який інший мігрант, зазнає сильного переживання. В психологічному плані сенс міграції – переїзд з одного місця проживання в інше – означає суттєві зміни в психологічному стані. Вони пов'язані з виходом людини з попередньої, усталеної та звичної системи міжособистісних зв'язків і стосунків, вихід із конкретних малих груп (сімейних, сусідських, побутових, дружніх, суспільно-політичних та ін.), у яких перебувала людина, посідала визначене місце в системі їхніх внутрішніх соціально-психологічних відносин, мала означений соціально-психологічний та моральний статус. Переїзд для особистості означає не тільки втрату, але й значну активність, діяльність щодо напрацювання, встановлення подібної до попередньої системи зв'язків і статусів. Така активність потребує немалих насамперед психологічних зусиль і чимало часу, що в умовах міграції доволі складно [13, с. 125].

У світлі проблеми етнокультурної адаптації в середовищі українських трудових мігрантів на першому місці стояли проблеми фізичної адаптації до нелегких умов праці, що на деякий час знижувало актуальність етнокультурної адаптації.

Наступним етапом етнокультурної адаптації українських іммігрантів у країнах Східної Європи є власне культурна адаптація.

Обидві країни, що Республіка Молдова, що Республіка Білорусь толерантно ставляться до українських мігрантів. Більше того, відсутність мовного бар'єру пришвидшує процес адаптації у країні-реципієнті. Це сприяє тому, що українці обирають асиміляцію як основну модель адаптування до суспільства. Проте, опинившись на новому місці, переселенці, як правило, прагнуть об'єднатися не тільки для того, аби вижити, але й зберегти свої звичаї, традиції, мову в іноетнічному етнокультурному середовищі. З цією метою вони або приєднуються до діаспор, що вже існують, або створюють нові. Тому кількість діаспор постійно зростає, та й самі спільноти множаться [14].

Підводячи підсумок, слід підкреслити, що існує багато моделей адаптації мігрантів у країнах-реципієнтах. Стратегія адаптації мігранта визначається цілим спектром умов: це і власне міграційний досвід самого трудового мігранта, і політика соціалізації приймаючої сторони, і нормативно-правове поле країни прийому.

Тривалість перебування мігранта за кордоном також впливає на адаптаційні процеси. Тимчасові мігранти являють собою цінний ресурс постійної міграції. Політика інтеграції в даному ракурсі повинна бути стратегічно вибудована в двох напрямках: з одного боку, успішна інтеграція тимчасового мігранта дозволить уникнути непорозумінь у процесі соціальної взаємодії мігрантів з приймаючим населенням; з іншого боку, успішна інтеграція дозволить підвищити зацікавленість тимчасового мігранта в довгостроковому або навіть постійному перебуванні. Така зацікавленість може бути побудована на досвіді мігранта, коли історія його перебування в місці переселення не буде відштовхуючим чинником у визначенні планів на переселення.

Окрім цього, слід звернути увагу на те, що процес адаптації має дві площини: мігранти і місцеве населення.

Органи країни-реципієнта повинні проводити соціальну роботу не лише з переселенцями, але й з власними громадянами. Лише у випадку повної взаємодії та толерантності можливо уникнути гетерогенності в суспільстві.

Проаналізувавши адаптацію українських мігрантів у країнах Східної Європи протягом кінця XX – початку XXI ст., можна зробити висновок, що наші співвітчизники обирали асиміляцію іншим моделям адаптації. У більшій своїй кількості через спорідненість історичного характеру українці не відчувають значного дискомфорту перебуваючи у РФ, Республіках Білорусь чи Молдова.

Список використаних джерел

1. Малахов В. Понаїхали тут ... Нариси про націоналізм, расизм і культурному плюралізмі / В. Малахов. – М.: Новое литературное обозрение, 2007. – 200 с.
2. Про встановлення квоти імміграції на 2010 рік. Розпорядження КМУ від 17.02.2010 №231-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=231-2010-%F0>
3. Южанин М. А. Про соціокультурної адаптації в іноетнічному середовищі: концептуальні підходи до аналізу / М. А. Южанин. – М., 2007.
4. Кузнецов П. С. Концепція соціальної адаптації / П. С. Кузнецов. – Саратов: Вид-во Саратовського ун-ту, 2000. – 258 с.
5. Культурологія. XX століття. Енциклопедія у двох томах / Під ред. С. Я. Левіт. – СПб., 1998. – 243 с.
6. Юдіна Т. Н. Соціологія міграції / Т. Н. Юдіна. – М., 2003. – 272 с.
7. Минюшев Ф. И. Социальная антропология / Ф. И. Минюшев. – М., 1999.
8. Регіональна міграційна політика та механізми її реалізації / НАН України, Інститут регіональних досліджень: Наук. ред. У. Я. Садова. – Львів, 2011. – 528 с.
9. Сухов А. Н. Миграция в Европе и ее последствия. Учебн. пособ. / А. Н. Сухов, С. А. Триканова. – М., 2008.
10. Марков І. Еміграція українців до Росії: сучасний стан та перспективи / І. Марков // Обозреватель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://obozrevatel.com/publication/emigratsiya-ukraintsiv-do-rosii-cuchasnij-stan-ta-perspektivi.htm>
11. На роздоріжжі. Аналітичні матеріали комплексного дослідження процесів української трудової міграції (країни Європейського Союзу і Російська Федерація) / Під ред. Ігоря Маркова. – Львів: Карітас, 2009. – 259 с.
12. Юськів Б. Десять міфів про міжнародну трудову міграцію / Б. Юськів // Дзеркало тижня. – 24 лютого 2012. – №7.
13. Шульга Н. А. Этническая самоидентификация личности / Н. А. Шульга. – Киев: Ин-т социологии НАН Украины, 1996.
14. Годованська О. Новітня українська діаспора. Трудові мігранти в Італії, Іспанії та Португалії / О. Годованська. – Монографія. – Київ, 2011. – 191 с.

References

1. Malakhov V. Ponaikhalo tut ... Narisy pro natsionalizm, rasyzm i kulturnomu pliaralizmi / V. Malakhov. – M.: Novoe lyteraturnoe obozrenye, 2007. – 200 s.
2. Pro vstanovlennia kvoty immihratsii na 2010 rik. Rozporiadzhennia KМУ vid 17.02.2010 №231-r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=231-2010-%F0>
3. Yuzhanyin M. A. Pro sotsiokulturnoi adaptatsii v inoetnichnomu seredovyskhi: kontseptualni pidkhody do analizu / M. A. Yuzhanyin. – M., 2007.
4. Kuznietsov P. S. Kontseptsiia sotsialnoi adaptatsii / P. S. Kuznietsov. – Saratov: Vyd-vo Saratovskoho un-tu, 2000. – 258 s.
5. Kulturolohiia. XX stolittia. Entsyklopediia u dvokh tomakh / Pid red. S. Ia. Levit. – SPb., 1998. – 243 s.
6. Yudina T. N. Sotsiolohiia mihratsii / T. N. Yudina. – M., 2003. – 272 s.
7. Minyushev F. I. Sotsialnaya antropologiya / F. I. Minyushev. – M., 1999.
8. Rehionalna mihratsiina polityka ta mekhanizmy yii realizatsii / NAN Ukrainy, Instytut rehionalnykh doslidzhen: Nauk. red. U. Ia. Sadova. – Lviv, 2011. – 528 s.
9. Sukhov A. N. Migratsiya v Evrope i eye posledstviya. Uchebn. posob. / A. N. Sukhov, S. A. Trikanova. – M., 2008.

10. Markov I. Emigrantsiv ukrainsiv do Rosii: cuchasnyi stan ta perspektyvy / I. Markov // Obozrevatel [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://obozrevatel.com/publication/emigrantsiya-ukrainsiv-do-rosii-cuchasnij-stan-ta-perspektivi.htm>

11. Na rozdorizhzhii. Analitichni materialy kompleksnoho doslidzhennia protsesiv ukrainskoi trudovoi mihratsii (krainy Yevropeiskoho Soiuzu i Rosiiska Federatsiia) / Pid red. Ihoria Markova. – Lviv: Caritas, 2009. – 259 s.

12. Yuskiv B. Desiat mifiv pro mizhnarodnu trudovu mihratsiiu / B. Yuskiv // Dzerkalo tyzhnia. – 24 liutoho 2012. – №7.

13. Shulga N. A. Etnicheskaia samoidentifikatsiia lichnosti / N. A. Shulga. – Kyiev: In-t sotsiologii NAN Ukrainy, 1996.

14. Hodovanska O. Novitnia ukrainska diaspora. Trudovi mihrantsy v Italii, Ispanii ta Portuhalii / O. Hodovanska. – Monohrafia. – Kyiv, 2011. – 191 s.

Kasianova M. M., PhD, Associate Professor at the Department of International Relations and Foreign Policy, Donetsk National University (Ukraine, Vinnytsia), the doctoral student, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), k.marina81@rambler.ru

Models of social adaptation of Ukrainian migrants in Eastern Europe at the end of XX – beginning of XXI century

The article identifies and analyzes patterns of adaptation and integration of Ukrainian migrants in the countries of Eastern Europe in the late XX – early XXI century. Successful adaptation of migrants and host population readiness to change will allow you to avoid the negative consequences of social interaction. In the scientific article explores the stages of adaptation process of migrants. Strategy of adaptation of a migrant is determined by a whole range of conditions, and the actual migration experience of the migrant worker, and the policy of socialization of the host country, and the legal field of the country of reception.

Keywords: migration, adaptation, integration, models of social adaptation.

Касьянова М. Н., кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры международных отношений и внешней политики, Донецкий национальный университет (Украина, Винница), докторант, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), k.marina81@rambler.ru

Модели социальной адаптации украинских мигрантов в странах Восточной Европы конца XX – начало XXI ст.

Выделены и проанализированы модели адаптации и интеграции украинских мигрантов в странах Восточной Европы конца XX – начала XXI века. Успешная адаптация мигрантов и подготовленность принимающего населения к изменениям позволят избежать негативных последствий социального взаимодействия. В научной статье исследованы стадии процесса адаптации мигрантов. Стратегия адаптации мигранта определяется целым спектром условий: это и собственно миграционный опыт самого трудового мигранта, и политика социализации принимающей стороны, и нормативно-правовое поле страны реципиента.

Ключевые слова: миграция, адаптация, интеграция, модели социальной адаптации.

* * *

УДК 322+34804

Коваль І. В., кандидат політичних наук, доцент кафедри загальноправових та гуманітарних дисциплін, Прикарпатський юридичний інститут Національного університету «Одеська юридична академія» (Україна, Івано-Франківськ), koval.ivan20@ukr.net

Кисляк Л. Н., старший викладач кафедри загальноправових та гуманітарних дисциплін, Прикарпатський юридичний інститут Національного університету «Одеська юридична академія» (Україна, Івано-Франківськ)

Вплив громадянського суспільства на модернізаційні процеси в українській церкві

Розглядаються процеси модернізації та консолідації українських православних церков під впливом громадянського суспільства. Аналізуються передумови та труднощі творення Єдиної помісної православної церкви в Україні як вагомий фактор національної ідентифікації.

Ключові слова: церква, православ'я, модернізація, консолідація, греко-католицизм, патріархат, митрополія.

Одним з найважливіших суспільних інститутів, що перед іншими суспільними утвореннями бере участь у суспільно-політичному житті та справляє вагомий вплив на позицію громадян щодо суспільно-політичних справ є церква.

Українське православ'я на протязі тривалого часу розділене на три церкви: УПЦ МП, УПЦ КП та УАПЦ. Події останніх років на Україні в окремих районах Донецької, Луганської областей, експансія Криму, революція Гідності істотно змінили становлення громадянського суспільства до релігії та церкви загалом.

Однією з найактуальніших проблем, які сьогодні стоять перед церквою та громадянським суспільством є спільна взаємодія щодо відновлення єдності українського православ'я під юрисдикцією Константинопольського патріархату, що становить і основну мету даного дослідження.

Оскільки Київська митрополія канонічна й історично з моменту свого створення після Хрещення Київської Русі, більше 700 років була Автономною Помісною Церквою під омофором Вселенського Константинопольського патріархату, яка є канонічною Церквою-матір'ю для Української Православної Церкви. Проте цей статус був порушений 1686 року, коли Київська Митрополія при втручанні московської світської влади була передана в тимчасове намісництво патріархові Московському. Ця подія, що порушила багатовіковий канонічний уклад Київської Помісної Церкви до цього часу є одним із головних каменів спотикання, розбратів і розділень в українському православ'ї.

Проблеми дослідження інституціалізації, взаємодії громадянського суспільства та церкви займаються такі вчені як: А. Колодій, А. Карась, В. Піча, Н. Хома, А. Берегда, Ю. Тодика, Б. Политюк, Л. Лазар, В. Нетерянець, Д. Дождев, К. Гаджієв, І. Миревський, Ю. Чорноморець, П. Кралюк, А. Юраш та інші.

Розглядаючи питання впливу громадянського суспільства на модернізаційні процеси релігійної складової, треба відмітити, що в останній період кількість релігій, конфесій, релігійних напрямків і домінацій істотно виросло, і ця тенденція до росту конфесійної різноманітності зберігається.

Однак, криза в Україні триває, потреба в єдності православ'я зростає, суспільство втомилося чекати змін завтра і вимагає їх сьогодні. Нездатність церковного кліру до консолідації, компромісних дій стикається через утвердження кожною з православних конфесій канонічних принципів.

Громадянське суспільство ще також недостатньо уваги приділяє впливу на генезис консолідуючих кроків по створенню Єдиної помісної православної церкви. На прикладі Польщі всім учасникам екуменістичного руху стає зрозуміло, що без єдності українських церков ми не будемо мати сильну суверенну державу. Адаже домінування православ'я в Україні незаперечно і маючи після Майдану великий кредит довіри суспільства, за різними оцінками від 68 до 80 відсотків українська церква випереджає всі інші інститути суспільства.

Але, якщо ми маємо дуже багато прикладів єдності, толерантності на місцевому рівні, то офіційне благословенне керівництво УПЦ, УПЦ КП та УАПЦ дуже повільно здійснює кроки на зустріч один одному.